

We are the citizens of the twenty first century that is why in this globalized and developed world we have to acquire strategies for reading and thinking across culture. These valuable skills aid the human being to understand and accept each other as the people with the same rights. Even if we are not aware of it, culture influences how we see the world, what decisions we make, how we approach problems, and how we solve them while reading across culture gives opportunity to observe cultural features via the literature of the different nationalities.

References:

1. Триандис Гарри К. Культура и социальное поведение. – М.: «Форум», 2007. – 384 с. – ISBN 978-5-91134-107-7.
2. Кобозева И. М. Лингвистическая семантика: Учебник. Изд. 2-е. – М.: Едиториал УРСС, 2004. – 352 с. (Новый лингвистический учебник). – ISBN 5-354-00819-0.
3. Berry J. W., Poortinga Y. H., Breugelmans S. M., Chasiotis A. and Sam D. L. Cross-Cultural Psychology: Research and Applications. 3rd ed. – Cambridge, IN: Cambridge University Press, 2011.
4. Guss C. D., Tuason M. T. and Gerhard C. Cross-national comparisons of complex problem-solving strategies in two microworlds//Cogn. Sci. – 2010. – 34: 489–520. – doi: 10.1111/j.1551-6709.2009.01087.
5. Leitch Vincent B., Cain William E., Finke Lauri A., McGouan Jhon P., Janson Barbara, Williams Jeffrey L. The Norton Anthology of Theory and Criticism. – W. W. Norton & Company, 2001. – ISBN13: 9780393974294.
6. Tylor E. B. (1871). Primitive culture: researches into the development of mythology, philosophy, religion, art, and custom. – New York: Gordon Press, 1974. – ISBN 978-0-87968-091-6.
7. Wisdom by Deborah J. Levine. Matrix Model Management System: Guide to Cross Cultural. – CreateSpace, 2013. – ISBN: 1482532077. 110.
8. Wikipedia. What is literature?//[Electronic resource]. – Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Literature#cite_note-acu-2

*Kozlovska Darya Valeriyivna,
Donetsk National University, Vinnytsia,
postgraduate, the Faculty of Philology
E-mail: kozlovskayadv@meta.ua*

Ideopoethonyms and pragmapoethonyms in Irene Rozdobudko's novel «If»

*Козловська Дар'я Валеріївна,
Донецький національний університет, м. Вінниця,
аспірант, філологічний факультет
E-mail: kozlovskayadv@meta.ua*

Ідеопоетоніми та прагмапоетоніми у романі Ірен Роздобудько «Якби»

Одним із основних засобів авторського зображення часопростору літературно-художнього твору виступає його поетонімосфера. Вирішальне значення у розкритті особливостей певної історичної епохи у будь-якому творі відіграють поетоніми, зокрема ідеопоетоніми (найменування об'єктів ідеологічної сфери в художніх творах)¹ та прагмапоетоніми (власні назви об'єктів, які мають безпосереднє відношення до матеріальної сфери діяльності людини, що функціонують у художніх творах)². Дійсно, власна назва твору (художнього, публіцистичного, музичного), наукової праці, балету, кінофільму, а також серійного виробу (марки, моделі, сорту) різного типу, промислового товару, харчового продукту (найчастіше алкогольного напою), парфумерно-косметичного препарату та ін.³ по суті є позначкою, знаком-репрезентантом того чи іншого часового відтинка. Дуже показовим із цього ракурсу постає роман однієї з яскравих представниць сучасної української жіночої прози Ірен Роздобудько «Якби», який ми проаналізуємо з точки зору функціонування в ньому цих видів поетонімів. У тексті трапляються ідеопоетоніми та прагмапоетоніми, які, у свою чергу, згідно з класифікацією відомого українського мовознавця М. М. Торчинського, поділяються на такі підвиди: белетристикопоетоніми (найменування творів художньої літератури, які вживаються в інших художніх творах), фільмопоетоніми (власні назви фільмів, наприклад, кінофільмопоетоніми — найменування кінофільмів)⁴; ангастропоетоніми (найменування різних непродовольчих (промислових) товарів: автомобілів, телевізорів, холодильників, меблевих гарнітурів тощо, зокрема машинопоетоніми — власні назви різних механізмів), гастропоетоніми (найменування різних продовольчих товарів, наприклад, спиртопоетоніми — власні назви алкогольних напоїв)⁵, парфумопоетоніми (власні назви парфумерних виробів)⁶.

¹ Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови/Торчинський М. М. – Хмельницький: Авіст, 2008. – С. 247.

² Там само. – С. 250.

³ Словник української ономастичної термінології [уклад. Бучко Д. Г., Ткачова Н. В.]. – Х.: Ранок-НТ, 2012. – С. 189.

⁴ Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. – 2008. – С. 248.

⁵ Там само. – С. 252.

⁶ Там само. – С. 212.

Фабулою «подорожі у часі» роману «Якби» вмотивоване детальне відтворення артефактів минулого, а саме доби «брежнєвського застою». Коли героїня роману Вероніка потрапляє із сьогодення (2010 рік) у часи свого дитинства (1980 рік), навколо неї виникають ретро-предмети як своєрідні свідки так званої епохи дефіциту: «... все було дефіцитом. Одяг. Косметика. Книги»¹. Зіставлення предметів із минулого й теперішнього відбувається шляхом актуалізації тогочасного в контексті сучасних поглядів і потреб. Уживання певних белетристикопоетонімів сприяє кращому ознайомленню з тими часами, коли люди читали переважно те, що можливо було роздобути в обмін на макулатуру (« — А які книжки Ви збираєте? — Які дадуть. Зараз дають Моріса Дрюона. Минулого разу — «Анжеліку»... Звісно, згадала я, томи Дрюона та «Анжеліки» стояли чи не в кожній порядній хаті»²), за винятком одиниць, що читали «самвидав»: «Її вразило те, що тут, у вісімдесятому, він читав «Майстра і Маргариту»... — Я прочитав у «самвидаві» — за одну ніч»³. Проте й із приводу сьогоденішнього читацького смаку головна героїня так само іронізує: «Щоденне читиво, без якого день прожитий намарне, — “Уїсс”»⁴. Не обійдений увагою й неодмінний атрибут квартири тогочасного інженера — книга «Теорія машин та механізмів».

З легкістю зануритися у 80-ті допомагає й наявність найменувань предметів побутової техніки та електроніки, або машинопоетонімів: холодильник «Дніпро», магнітофон «Весна», громіздкий програвач «Каравела», прибалтійський телевізор «Шляліс», старий зелений «Запорожець» на трьох колесах, новенькі сині «Жигулі». Опинившись у власному минулому, Вероніка згадує, що всі в її дворі «захоплювалися Прибалтикою, і все незвичайне пов'язували саме з нею». Це захоплення влучно передає, скажімо, парфумопоетонім «Дзінтарс» на позначення парфумів, які тоді здавалися ознакою «красивого закордонного життя»⁵. Релевантними ознаками того часу також є назви напоїв і цигарок: «склянка нудотно-приторної “Варни”, приторний “имурдяк” з красивою назвою болгарського містечка», пиво «Жигулівське», екзотична пепсі-кола як указівка на «олімпійський» 1980-й рік, «сині струмені ядучої “Прими”», «зібгана пачка сигарет “Салем”». Вероніка ж прогнозує сусідам, що в майбутньому вони питимуть «коктель “Малібю” на Канарському узбережжі...».

Уживання парфумопоетонімів на позначення болгарського шампуню й зубної пасти, піни для ванни виробництва НДР, якими користувалися у 80-х,

¹ Роздобудько І. В. Якби: [роман]/Роздобудько І. В. – Х.: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. – С. 81.

² Там само. – С. 95.

³ Там само. – С. 154.

⁴ Там само. – С. 144.

⁵ Там само. – С. 135–136.

демонструють іронічне ставлення головної героїні до ретро-речей у контрасті з її теперішнім побутовим комфортом: «Я поглянула на полиці. Там стояв крем для рук у скляній пляшці і болгарський шампунь “Роза”. Я посміхнулась: для того, аби нормально скупатися і вимити голову, треба буде повертатися у двадцять перше сторіччя!»¹. Якщо зазвичай минуле переосмислюється людьми з висоти сучасності, то з нашою героїнею відбувається протилежне — переоцінка сьогодення завдяки візитові в минуле, і вона усвідомлює, що щастя неможливо замінити побутовим комфортом: «Після ванни з піною-кремом на основі олії авокадо і миття голови австрійським шампунем ... згребти б всі ці причандалля у великий пакет і вивести туди, де запах зубної пастки “Поморин” і бадузана в пластиковій фігурці у вигляді качечки були символами безумовної дитячої радості. Кинути б це все посередині захламидженої кухні і сказати — ось, розбирайте! Це те, заради чого тривають ваші бездумні і безнадійні дні. Тому що далі цього “дорогоцінного п’ятака” не сягають мрії і бажання половини амнезованого населення...»². До цієї «подорожі» головна героїня роману вважала себе досить успішною, й не тільки тому, що вона — «зірка політичної аналітики», «блискучий політичний оглядач», а й тому, що її ноги взуті в туфлі від Армани, у неї є можливість купити меблі у крамниці «Ікея», завантажити «Аватар» і дивитися його на екрані домашнього кінотеатру. Поетоніми **Армані**, «**Ікея**», «**Аватар**» влучно характеризують її матеріальний стан, який, однак, тепер для неї перестає бути таким важливим. «Подорож» у минуле змусила героїню замислитися про «свій особистий анабіоз і байдужість — анабіоз цілої купи розумних людей», яких нічого не хвилює, «крім того, аби напакувати свої квартири їжею та шматтям»³. Протагоністка усвідомлює істину: «Можна прожити все життя і жодного разу не зіткнутися з дивом ... А можна просто піти назустріч...»⁴. Так вона й робить — іде назустріч справжньому коханню, мріє про великий будинок, у якому «на дубовому столі стояв би великий “Ундервуд”, на якому б вистукувала безкінечний роман, кожна частина якого починалася б словами: “Бог є любов...”»⁵. І тут символічним постає машинопоетонім «**Ундервуд**», що не репрезентує роки розгортання дії роману, як усі вищеописані ідеопоетоніми та прагмапоетоніми. Цьому поетоніму відведено особливу роль, адже багато письменників XIX–XX століть писали свої твори на друкарських машинках і надихалися, торкаючись клавіш своїх улюблених літературних інструментів. Цілоком

¹ Роздобудько І. В. Якби : [роман] / Роздобудько І. В. – Х.: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. – С. 90.

² Там само. – С. 214–215.

³ Там само. – С. 213.

⁴ Там само. – С. 251.

⁵ Там само. – С. 155–156.

природно, що Вероніці, журналістці за фахом, теж важливо мати такий предмет для написання роману всього свого життя.

Розглядаючи ідеопоетоніми та прагмапоетоніми, вживані Ірен Роздобудько у романі «Якби», ми дійшли висновку, що вони виступають у творі репрезентантами духовного й матеріального боків життя людей описуваного часу, слугують вказівками на конкретні часові проміжки, допомагають відтворити у пам'яті читача відмінності між минулим і теперішнім життям, передати негативне ставлення до згаданих часів і водночас ностальгію за юними роками, створити яскравий образний контекст у широкому його розумінні. Перспективним видається дослідження ідеопоетонімів і прагмапоетонімів у прозових творах інших сучасних українських авторок.

Список літератури:

1. Роздобудько І. В. Якби: [роман]/Роздобудько І. В. – Х.: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. – 256 с.
2. Словник української ономастичної термінології [уклад. Бучко Д. Г., Ткачова Н. В.]. – Х.: Ранок-НТ, 2012. – 256 с.
3. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови/Торчинський М. М. – Хмельницький: Авіст, 2008. – 550 с.

*Kuznetsova Nadezhda Vladimirovna,
SE «Dnepropetrovsk Medical Academy of Health Ministry of Ukraine»,
Candidate of Philological Sciences, senior lecture
E-mail: nv-kyznetsova@mail.ru*

Lexical-semantic analysis hypero-hyponymical paradigms of medical terms in the story of Boris Mogilevsky «Youth Setchenov»

*Кузнецова Надежда Владимировна,
ГУ «Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины»,
Кандидат филологических наук, старший преподаватель
E-mail: nv-kyznetsova@mail.ru*

Лексико-семантический анализ гиперо-гипонимических парадигм медицинских терминов в повести Бориса Могилевского «Молодость Сеченова»

Внимание лингвистов в последнее время направлено на изучение разного рода лексических микросистем. Об этом свидетельствует появление большого